

ПРОЄКТ «ДО ДЖЕРЕЛ» – ЯК ДОПОВНЕННЯ НАВЧАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У ПІДЛЯСЬКОМУ ВОЄВОДСТВІ

Уже багато років один із проєктів Союзу українців Підляшшя, реалізований дякуючи дотації Міністра внутрішніх справ і адміністрації, спрямований є виключно до малюків та школярів, які в садочках і початкових школах у Підляському воєводстві вивчають українську мову як рідну. Це проєкт «Майстер-класи української культури для дітей і молоді „До джерел”». Його ідея незмінна – це показати дітям багатство культури, звичаїв і традиції предків, пробудити інтерес до історії та культури Підляшшя та зміцнити почуття мовної, культурної та національної ідентичності наймолодшого підляського покоління.

Хоч проєкт спрямований до учнів, його реалізація проходить, не протягом шкільного року, значиться від вересня до червня, але від січня до грудня, бо ж так реалізуються всі проєкти фінансовані МВСіА. Отож протягом усього календарного року діти і молодь беруть участь в інтеграційно-просвітницьких заняттях як у своїх школах, так і поза нею.

Координаторкою проєкту є голова Союзу українців Підляшшя Марія Рижик, за професією вчителька математики в Початковій школі № 4 у Більську Підляському.

- Союз українців Підляшшя, крім організації культурних заходів, зосереджений на розвитку навчання української мови та спомагає його в міру своїх можливостей – пояснює. – У минулому 2024 році ми реалізували проєкт «До джерел». Діти могли брати участь у майстер-класах у музеях, могли виїжджати на екскурсії, могли також слухати лекцій істориків та інших людей, які розказували про культуру Підляшшя.

У 2024 році в рамках проєкту відбулося чимало майстер-класів у школах, скансенах, музеях, будинках культури та в місцях проживання народних майстрів. Заняття відбувалися у семи блоках.

Перша тематична група обіймала заняття з історії, мистецтва, етнографії та літератури. Проходили лекції із фольклористами, етнографами, істориками, письменниками чи іншими людьми, які знайомили дітей з історією свого краю та предків.

Друга група занять була пов'язана з традиційним дизайном інтер'єру, декоруванням хат прикрасами з паперу та соломи. Напередодні Різдва Христового того року заняття з дітьми у Шкільно-дошкільному комплексі в Черемсі вела Анна Олесюк-Савицька, молода рукодільниця, за освітою етнолог, яка проживає у підляському селі Рудути. Вчила вона дітей робити традиційні павуки, якими прикрашували колись сільські хати.

- Діти вельми зацікавлені тим, як колись робили павуки, оздобляли хати – говорить українською говіркою ведуча. – І скажу, що треба такі заняття дітям робити, бо тепер, як є телефони, компютери, то руки в тих діти не є розвіянні і часто навіть щось зав'язати то для діти великі проблем. І дякуючи тому, що дітям цікаво народним ремеслом, можна зробити і корисно, і приємно.

Третя тематична група проекту обіймала переказування звичаїв та традицій, пов'язаних з порами року, святами. Діти брали участь у великодніх та різдвяних майстер-класах, випікали так звані «буслови лапи», тобто обрядове печиво, яке колись господині пекли перед святом Благовіщення Пресвятої Богородиці. У рамках таких занять перед Різдром Христовим учні робили пряники, перед Вербною Неділею прикрашували вербове гілля та перед Великоднем писали писанки.

Агнешка Гіза вчителька української мови в Початковій школі № 4 у Більську Підляському напередодні різних свят відвідує з українськими класами Музей Обох Націй – Ратушу у своєму місті.

- Для нас найпростіше, наприклад перед Вербницею, прийти до музею – говорить, – та разом з дітьми зробити заняття, на яких вони прикрашають квітами з паперу вербочки, з якими згодом ідуть до церкви і посвячують. Програма нашої ратуші дуже

добре співпадає з тим, що ми робимо з дітьми з українських класів. Це показання традиції, зв'язаних зі святами, так що ми можемо приходити в музей, коли в нас є змога, та завжди знайдемо щось, що відноситься до наших звичаїв.

Майстер-класи, пов'язані з циклом календарно-обрядових свят, проходять у різних установах по всьому Підляшші, а часто просто в школах у рамках уроків української мови та після них. Такі заняття відбуваються в усіх садочках і школах, де діти вивчають як рідну українську мову, тобто в Більську Підляському, Черемсі та Білостоці.

У Громадській початковій школі св. св. Кирила і Методія у Білостоці з дітьми на уроках української працює Кароліна Хмур. У минулому році вона також приєдналася до проєкту Союзу українців Підляшшя.

- Стараємося працювати з дітьми згідно з обрядовим і церковним календарем. Для прикладу, перед Великоднем пишемо писанки воском. Такий спосіб ведення занять ми перейняли з Більська Підляського, бо там вони відбуваються багато років і це дуже гарно виходить. Робимо ці заняття як у школі, так і виїжджаємо в різні цікаві місця.

Четвертий тематичний блок занять проєкту «Майстер-класи української культури для дітей і молоді „До джерел”» обіймав переказування дітям знань про різні професії, що зникають – це ткацтво, плетіння кошиків з соломи тощо. Для прикладу, наприкінці 2024 року діти з Більська Підляського мали можливість поїхати на екскурсію по селах Орля, Коритиска, Рудути та Дубичі Церковні.

- Стараємося, щоб діти з Більська Підляського, Черемхи і Білостока здобували знання про заняття майстрів, художників які ще живуть на селах – говорить Марія Рижик. – Ми приїхали до Рудут і Дубич Церковних, щоб показати дітям, як виглядає ручна робота з соломи. Діти ніколи того не бачили, бо ніхто вже тим не займається крім любителів народних ремесел та поодиноких майстрів зі старішого покоління.

П'ятий блок проєкту це «Ключі до історії». Діти відвідують музеї, скансени, церкви, синагоги, традиційні підляські хати та інші пам'ятки матеріальної спадщини Підляшшя. У рамках цієї тематичної групи проходять подорожі та одноденні екскурсії. Діти виїжджають до музеїв у Цехановці, Білостоці, також у Козликах над Нарвою. Такі поїздки часто поєднані з народними художніми майстер-класами.

Шоста тематична група це інтеграційні зустрічі в школах для дітей у Більську Підляському та Черемсі. Це, передусім, заходи з нагоди дня св. Миколая за юліанським календарем, українські «ялинки» з іграми, врученням різдвяних подарунків та спільним співом колядок.

Завжди наприкінці року, як сьомий пункт проєкту Союзу українців Підляшшя, є конкурс колядок «Бог ся рождає, зірка сіяє». Є він спрямований на популяризацію українських колядок серед дітей та молоді. У цьому шкільному році захід відбувся 18 грудня 2024 року в Більському будинку культури з участю дітей з Більська Підляського, Черемхи та Білостока.

Проєкт «Майстер-класи української культури для дітей і молоді „До джерел”» досконало доповнює уроки української мови в підляських школах. Це дає можливість для дітей безпосередньо спостерігати за створенням і виготовленням виробів народних рукодільників, активно брати участь в уроках фольклору та історії, формувати культурну ідентичність через знайомство з традиціями та безпосередні контакти з істориками, етнографами та творцями народних промислів.

У минулому вже 2024 році пройшло понад 20 різних заходів у рамках проєкту. Заняття будуть продовжуватися і в 2025 році.

Людмила ЛАБОВИЧ